

ФОРМИ РОЗВИТКУ ІННОВАЦІЙНОЇ ЕКОНОМІКИ В НАЦІОНАЛЬНОМУ ПРОСТОРИ

Устинюк А.Ю.

Одеський національний політехнічний університет, м. Одеса

Кіріченко С.В.

Одеський національний університет імені І.І. Мечникова, м. Одеса

В умовах глобалізації процесів економічного розвитку країн підвищення конкурентоспроможності економіки через інноваційність має стратегічне значення. За Глобальним індексом конкурентоспроможності в 2000-2011 роках Україна посідає 69 місце серед 133 країн.

Сьогодні вже очевидно, що Україна не зможе забезпечити стійке економічне зростання без реструктуризації своєї економіки, спрямованої на розвиток економічної активності у нових (нетрадиційних) видах діяльності.

Хоча НТП є одним з основних факторів економічного зростання, в Україні інноваційна діяльність ще не є основним двигуном економічного зростання.

Дослідження окремих аспектів інноваційної економіки займалися такі вітчизняні вчені науковці: Д. Чистилін, Л. Федулової, С. Пирожкова, В. Євтушевського, С. Ілляшенка, М. Пашути.

Інноваційна економіка – це економіка суспільства, заснована на знаннях, інноваціях, на доброзичливому сприйнятті нових ідей, систем і технологій, готовність їх практичної реалізації у різних сферах людської діяльності. [2]

Для інноваційної економіки характерно:

- високий індекс економічної свободи;
- високий рівень розвитку освіти і науки;
- високе і конкурентоспроможне якість життя;
- висока якість людського капіталу в його широкому визначенні;
- висока частка інноваційних підприємств (понад 60-80%) та інноваційної продукції;
- заміщення капіталів;
- конкуренція і високий попит на інновації;
- надмірність інновацій і, як наслідок, забезпечення ефективності частини з них за рахунок конкуренції;
- ініціація нових ринків;
- принцип різноманітності ринків[13].

В Україні держава здійснює регулювання інноваційною діяльністю через реалізацію відповідної інноваційної політики, яка включає сукупність законодавчих та нормативних актів і заходів, що мають забезпечити створення сприятливого інноваційного клімату у державі. [4, с. 79].

Інноваційна політика є складовою частиною соціально-економічної політики. Вона повинна об'єднувати загальними завданнями науку, техніку, виробництво, споживання, фінансову систему, освіту і повинна бути орієнтована на використання інтелектуальних ресурсів, розвиток високотехнологічних виробництв та пріоритетів економіки.

Є три головні об'єктивні джерела формування пріоритетів:

1. Зростаюча обмеженість виробничих ресурсів і виникнення на цій основі проблем поточної і передбачуваної незбалансованості у народному господарстві. Чим більше

обмежений будь-який вид ресурсу, тим в більшій мірі науково-технічна діяльність повинна бути сконцентрована на економії і заміщенні даного виду ресурсу.

2. Створення і впровадження новітніх технологій, організаційно-технічних заходів, які дозволять забезпечити вирішення питання обмеженості ресурсів та досягнення більш високих результатів розвитку за мінімальний проміжок часу.

3. Усунення або зменшення ступеня впливу соціальних обмежень, пов'язаних із здоров'ям, умовами праці і побуту людини, необхідність підтримки екологічної рівноваги [4].

Для України поки характерні відсутність радикальних (базових) інновацій, незначна кількість інноваційної продукції принципової новизни, низька інноваційна активність підприємств. Наприклад, нові технічні рішення на рівні винаходу були використані в процесі створення лише 9% загальної кількості зразків нової техніки [1].

Модернізація української економіки на засадах інноваційного розвитку має забезпечуватися комплексним застосуванням усіх доступних важелів економічної політики та запобіганням конфлікту між вирішенням стратегічних та поточних завдань. За цих умов інноваційна стратегія може стати реальним полем для багатогранної співпраці держави і бізнесу.

Найсильнішими сторонами України, з точки зору інноваційності, визнаються: охоплення населення вищою освітою (6-е місце у світі), патентна активність (17-е місце), інтенсивність НДДКР (39-е місце), технологічні можливості промисловості (34-е місце). Єдине, що заважає нашій державі піднятися вище в цьому рейтингу, - підсумкова низька ефективність економіки (69-е місце) [7].

швидкість виходу України на сучасну траєкторію інноваційного розвитку залежить, насамперед, від збереження потенціалу галузевих науково-дослідних, проектно-конструкторських установ, оскільки вони відіграють головну роль в процесі матеріалізації інновацій. [5, с. 73].

Особливу увагу слід звернути на те, що Україна має значний науково-технічний потенціал. Тому не можна допустити, щоб стан економіки і недостатня або неякісна нормативна база зупинили подальший його розвиток [8, 17].

В Україні сконцетровано великий науковий потенціал, є багато відкриттів і винаходів, напрацьовано багато інноваційних проектів в ресурсозбереженні, в біотехнології, у лазерній техніці тощо. Необхідно визначити найбільш проривні напрямки, в які, у відповідності до критичної точки фазового переходу, можна мінімально додати інвестиції у вигляді ресурсів і відбудеться перехід в нову якість - в інноваційний рентабельний бізнес, який буде формувати інфраструктуру для інших сфер діяльності [11, с. 32].

За останні роки в Україні створено умови для розвитку інноваційної діяльності - сформовані основи нормативно-правової бази та механізми здійснення інноваційної політики, а також створені умови для розвитку відповідної інфраструктури. Однак, фінансування з боку держави та бізнесу не достатньо, і не досягає мінімального загальноприйнятого у світі значення більш 2% від ВВП. Незважаючи на те, що спостерігається позитивна динаміка кількості кандидатів і докторів наук, частка виробленої інноваційної продукції у ВВП не досягає необхідного рівня для забезпечення економічного розвитку.

Всі зусилля повинні бути спрямовані на створення економіки, заснованої на знаннях, де головна роль відведена уряду. Тому для забезпечення ефективного інноваційного розвитку економіки доцільно створити фонд сприяння формуванню малих підприємств у науково-інноваційній сфері; запровадити мінімальні орендні ставки для малих інноваційних фірм; встановити квоти для малих інноваційних підприємств при формуванні держзамовлень на інноваційну продукцію; створити керовану інноваційну модель розвитку країни шляхом затвердження національних пріоритетів.

Тільки нові знання та інноваційні розробки, в основі яких лежать наукові здобутки та високотехнологічні рішення, визначають на сьогодні соціально-економічні перспективи кожної держави. Відповідно, успіх України та її місце в глобальній економіці безпосередньо

буде залежати від рівня розвитку вітчизняної науки і техніки. Формування національних конкурентних переваг і створення надійного фундаменту для модернізації та інтеграції у світовий науково-технічний простір можливо лише при реалізації сьогодні першочергових заходів з інноваційної політики.

Література

1. Балова Н. А. Інноваційні методи підвищення якості функціонування підприємств міського господарства. М.: Стандартиформ, 2011р.;
2. Богданов Н.А. Інноваційна економіка як стратегічний напрямок розвитку в XXI столітті: Міжнародна науково-практична Інтернет-конференція «Проблеми формування нової економіки XXI століття», 2009 р.;
3. Гусєв В. Державна інноваційна політика: аспект інтернаціоналізації // Економіка України. - 2003.- № 6.- С. 77-84., с. 79;
4. Гришова І. Ю., Гнатєва Т. М. Проблеми формування інноваційної системи України // Інноваційна економіка. – 2012. – №. 12. – С. 54-62;
5. Гросул В.А. Проблеми інноваційної діяльності в Україні / В.А. Гросул // Бюлетень Міжнародного Нобелівського економічного форуму. – 2010. – № 1 (3).– Т. 1. – С. 76–82;
6. Данік Н.В. Інноваційний розвиток економіки України / Н.В. Данік // Всеукраїнський науково-виробничий журнал Інноваційна економіка – 2012. – № 2 (28). – С. 36-39;
7. Дубровик А. України в 20 лідерів НТП / [електронний ресурс] – Режим доступу: <http://news.finance.ua>;
8. Захарова В. Перспективи та проблеми інноваційної діяльності в Україні// Друга науково-практична конференція «АЛЪЯНС НАУК: вчений вченому», 2005р.;
9. Соколи І. І. та ін. Сутність і значення інновацій в ефективній інноваційній діяльності підприємств // Економічний простір. - 2014. - №. 90. - С. 206-214;
10. Федулова Л. Концептуальні модель інноваційної стратегії України / Л. Федулова // Економіка і прогнозування. – 2012. – № 1. – С. 87-100;
11. Ключник А.В. Організаційно-економічне забезпечення залучення іноземних інвестицій в аграрний сектор економіки Миколаївської області / А.В. Ключник, М.Д. Бабенко // Вісник аграрної науки Причорномор'я. – 2008. – вип. 1. – С. 31-37;
12. Чистилін Д. До питання стратегії економічного зростання України // Економіка України.- 2003.- № 1.- С. 52 – 59;
13. Федулова Л. Концептуальні модель інноваційної стратегії України / Л. Федулова // Економіка і прогнозування. – 2012. – № 1. – С. 87-100.
14. Толмачова О.В. Система управління інноваційним потенціалом підприємств [Електронний ресурс] / О.В. Толмачова // Економіка: реалії часу. Науковий журнал. – 2014. – № 3 (13). – С. 134-139. – Режим доступу до журн.:<http://economics.opu.ua/files/archive/2014/n3.html>
15. Дука А.П. Регулювання інноваційного розвитку будівельної сфери [Електронний ресурс] / А.П. Дука // Економіка: реалії часу. Науковий журнал. – 2014. – № 3 (13). – С. 203-208. – Режим доступу до журн.: <http://economics.opu.ua/files/archive/2014/n3.html>.
16. Жидяк О.Р. Інноваційний розвиток підприємств аграрної сфери: регіональний аспект [Електронний ресурс] / О.Р. Жидяк // Економіка: реалії часу. Науковий журнал. – 2012. – № 2 (3). – С. 165-168. – Режим доступу до журн.: <http://www.economics.opu.ua/n3.html>.
17. Філіппова С.В. Інноваційний розвиток вітчизняних промислових підприємств: основні проблеми та тенденції / С.В. Філіппова, П.В. Воронжак // Економічні інновації: зб. наук. пр. Ін-т проблем ринку та екон.– еколог. дослідж. НАН України. – О.: ІПРЕЕД НАН України, вип.60, кн. III. – 2015. – С.336 – 341.